

Araling Panlipunan

Kasaysayan ng Daigdig

Ikatlong Markahan-Modyul 5

Ikalawang Yugto ng Kolonyalismo

at Imperyalismo



Manunulat: Magdalena R. Tavarra

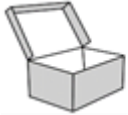


City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI

Aralin 1

Ikalawang Yugto ng Kolonyalismo at Imperyalismo



Alamin

Sa nakaraang aralin ay natalakay ang tungkol sa konsepto ng kolonyalismo at ang mga pangyayari sa unang yugto ng pananakop. Ngayon naman ay malalaman mo ang mga dahilan, pangyayari at epekto ng ikalawang yugto ng kolonyalismo at imperyalismo.

Sa pagtatapos ng aralin, inaasahan na ikaw ay;

1. nasusuri ang dahilan, pangyayari at epekto ng Ikalawang Yugto ng Kolonyalismo at Imperyalismo;

1.1 naiisa-isa at nasusuri ang mga sanhi ng Ikalawang Yugto ng Kolonyalismo at Imperyalismo;

1.2 nailalahad ang mga pangyayari sa ikalawang yugto ng imperyalismo at naihahambing ang mga ito sa Unang yugto ng kolonyalismo at imperyalismo;

1.3 natataya ang epekto ng kolonisasyon at imperyalismo sa mga bansang nasakop.



Subukin

Basahin at unawain ang mga katanungan sa bawat bilang. Piliin ang letra na may tamang sagot.

- ___ 1. Alin sa mga sumusunod na bansa ang tinagurian ng Great Britain na "pinakamaningning na hiyas" ng imperyo?
A. India C. Indonesia
B. China D. Pilipinas
- ___ 2. Ano ang layunin na nakapaloob sa "*White Man's Burden*" na isinulat ni Rudyard Kipling?
A. Palawakin ang mga lupain na nasasakupan ng mga Ingles.
B. Pag-isahin ang iba't ibang lahi sa mundo.
C. Paunlarin ang rebolusyong industriyal.
D. Turuan at tulungang paunlarin ng mga kanluraning bansa ang kanilang nasasakupan.
- ___ 3. Alin sa sumusunod ang naging masamang epekto ng kolonyalismo sa mga lupang nasakop?
A. Pag-unlad ng kalakalan
B. Pagkakaroon ng mga bagong kaalaman



- C. Pagkuha at paggamit sa mga likas na yaman
D. Pagbabago sa mga sistemang transportasyon at komunikasyon.
- ___ 4. Sino ang misyonerong Ingles na naging daan upang makilala ng mga taga-kanluran ang Gitnang Africa?
A. Rudyard Kipling C. David Livingstone
B. Vasco de Gama D. Ferdinand Magellan
- ___ 5. Alin sa mga sumusunod ang **hindi** sanhi ng ikalawang yugto ng kolonyalismo at imperyalismo?
A. kapitalismo C. White man's Burden
B. Merkantilismo D. Rebolusyong Industriyal



Balikan

Marahil ay naaalala mo pa ang iyong nakaraang aralin sa Modyul 4 kaya tara at sagutan mo ang mga sumusunod na gawain.

Gawain 1: Sino ako?

Isulat ang pangalan ng tinutukoy sa bawat larawan. Piliin ang mga kasagutan na nasa kahon.

| | |
|---------------|----------------------|
| John Locke | Baron de Montesquieu |
| Thomas Hobbes | Thomas Jefferson |



Itinataguyod ko ang paniniwala sa karapatan ng tao o mamamayan sa buhay, kalayaan at ari-arian



Ako ang may akda ng aklat na "Leviathan."



Naniniwala ako na ang pamahalaan ay nararapat na may paghahati-hati ng kapangyarihan o may iba't ibang sangay.

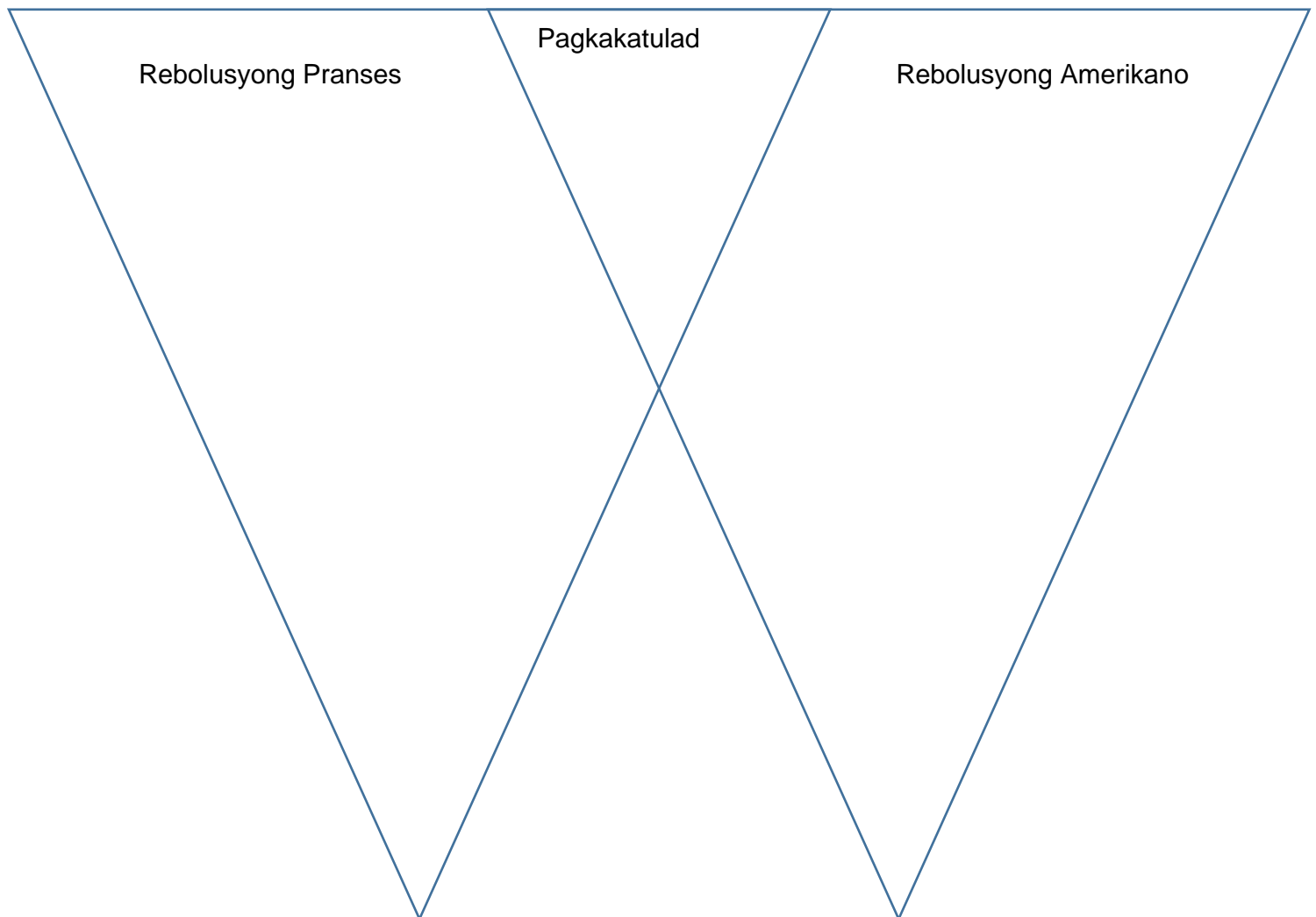


Gabay na Tanong:

Ano ang kaugnayan ng Rebolusyong Pangkaisipan sa Rebolusyong Amerikano at Pranses?

Gawain 2: W Technique

Paghambingin ang pagkakatatulad at pagkakaiba ng Rebolusyong Pranses at Amerikano.



? Tuklasin

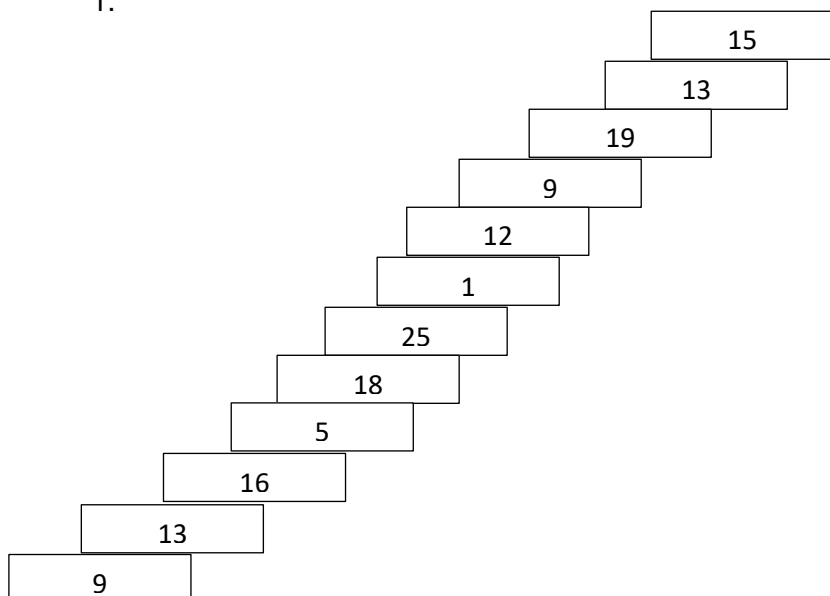
Bawat isa sa atin ay may pangarap na makapaglakbay sa iba't ibang lugar, makapagtrabaho sa ibang bansa at makita ang magagandang tanawin. Bago natin simulan ang bagong aralin ay tara gawin mo ang sumusunod na gawain.

Gawain 3: Moving Up!

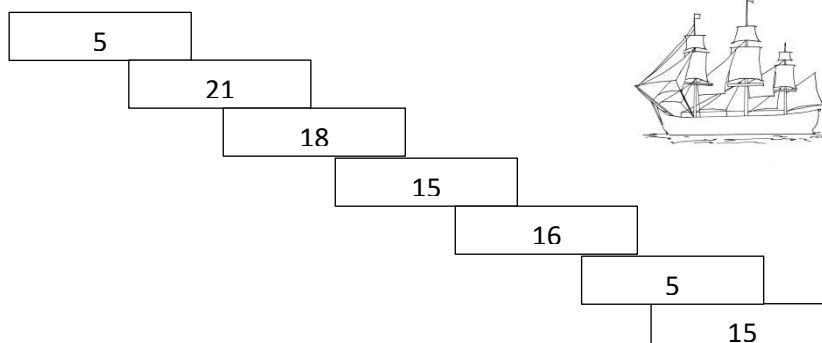
Alamin ang katumbas na letra ng bawat numero na nasa baytang hanggang sa mabuo ang salita. Tingnan ang mga letra sa ibaba na may numero.

| | | | | |
|-----|------|------|------|------|
| A-1 | G-6 | M-13 | S-19 | Y-25 |
| B-2 | H-8 | N-14 | T-20 | Z-26 |
| C-3 | I-9 | O-15 | U-21 | |
| D-4 | J-10 | P-16 | V-22 | |
| E-5 | K-11 | Q-17 | W-23 | |
| F-6 | L-12 | R-18 | X-24 | |

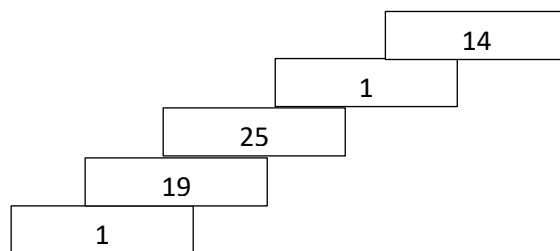
1.



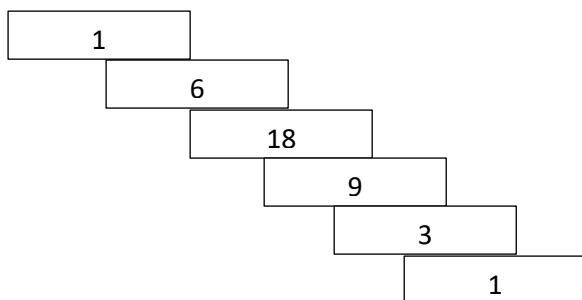
2.



3.



4.



Mga Gabay na Tanong

1. Ano ano ang mga salitang nabuo?

A. _____

B. _____

C. _____

D. _____

2. Ano ang kaugnayan ng mga salitang nabuo mo sa bawat isa?





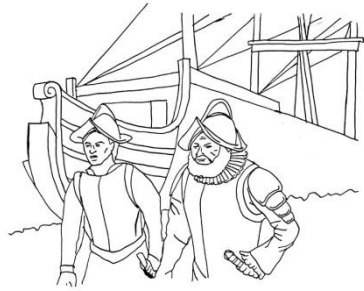
Suriin

Sa unang yugto ng imperyalismo ang tatlong **K** kayamanan, kristiyanismo at katanyagan ang naging dahilan kung bakit nag-unahan sa paglalakbay at pananakop ng mga lupain sa Silangan ang mga taga Portugal, Spain, England, France at Netherlands. Ngayon naman ay basahin mo ang tungkol sa ikalawang yugto ng Imperyalismo.

Mga Dahilan ng Ikalawang Yugto ng kolonyalismo at Imperyalismo (ika-18 hanggang ika-19 Siglo)

1. Rebolusyong Industriyal

Dahil sa mga makabagong teknolohiya o makinarya ay napabilis ang paggawa ng mga produkto. Tumaas ang produksyon kaya ang pangangailangan sa hilaw na materyales ay higit na kinailangan. Ang mga pabrika ay nasa Europa at ang mga hilaw na materyales ay nasa bahagi ng North America, South America, Asya at Africa. Upang mabilis na makuha ang mga kinakailangang materyales sa paggawa ng produkto ang mga Europeo ay nagpalawak ng kanilang mga teritoryo sa paraan ng pananakop.



2. Kapitalismo

Ang kapitalismo ay sistemang pamumuhunan para palaguin ang salapi sa pamamagitan ng tubo o interes. Ang mga lupaing sakop ng mga Europeo ay ang pinagdalhan ng kanilang mga nagawa at labis na produkto. Sa pag-unlad ng kalakalan ang mga mangangalakal na kanluranin ay nakaipon at naparami nila ang kanilang salapi. Ginamit nila ang mga salapi para sa pagtatayo ng mga minahan at iba pang pagawaan sa mga sakop na bansa upang ito ay mas kumita.

3. White Man's Burden

Isinulat ni Rudyard Kipling na ang mga taga-kanluran ay may tungkulin na turuan at paunlarin ang mga nasasakupang lupain. Ginamit ng mga mananakop ang kaisipang ito upang palawakin at ikalat ang kanilang kultura sa buong daigdig.

4. Nasyonalismo

Isa ito sa dahilan ng paglawak ng imperyalismo. Sa paghahangad ng mga Europeo na maging dakila at makapangyarihan ang kanilang bansa ay higit na naakit sila na palawakin ang mga nasasakupan.

Maraming dahilan ang ikalawang yugto ng kolonyalismo at imperyalismo. Sinasabi ng mga taga-kanluran na nais nila sanayin sa pamamahala, paunlarin at marami pang ibang kadahilanan para mapasunod ang mga nasasakupang teritoryo.

May iba't ibang pamamaraan na ginamit ang mga imperyalistang bansa upang maangkin ang mga lupain. Ang sapilitang paggamit ng puwersang militar o dahas, pagpasok sa mga kasunduan at pagpasa ng kapangyarihan sa isang mananakop o pagbili ng lupain tulad ng ginawa ng Espanya at Amerika sa Pilipinas.



Anyo at Lawak ng Pamamahala

Ang malaking kilusan sa kasaysayan ng mundo ay ang pagbuo ng kolonyalismo at imperyalismo sa daigdig. May iba't ibang anyo at lawak ng pananakop.



1. Tuwiran o Direct

Ang bansang sumakop ang direktang pamamahala sa kolonya o bansang sakop. May kinatawan ito na ipinadala para pamahalaan ang sakop na lupain. Lahat ng kautusan na ipinatutupad ay mula sa mananakop. Tulad ng Spain noon may mga ipinadala na Gobernador Heneral sa Pilipinas.

2. Di-Tuwiran o Indirect

May lokal na pinuno na nanggaling mismo sa sakop na bansa o ibig sabihin may inatasan o pinili sa mga mamamayan ng bansa para pamunuan ang kaniyang bansa ngunit ang nasusunod ay ang mga mananakop.

3. Protectorate

Tumutukoy sa pagbibigay proteksyon sa isang bansa upang hindi maagaw ng karibal na mananakop. Tulad ng Egypt sila ay sakop at protectorate ng Great Britain. kailangan na sakupin nila ang Egypt upang maipagtanggol at hindi makuha ng France.

4. Concession

Ang kasunduan sa pagitan ng mahina at malakas na bansa. Binigyan karapatan sa paggamit ng mga daungang pangkalakalan at likas na yaman ng mahinang bansa ang isang malakas na bansa.

5. Spheres of Influence

Sa anyong ito ang isang lupain ay hindi ganap o tuwirang nasakop ngunit ang isang malakas na bansa ay may eksklusibong kapangyarihan dito. Katulad ng bansang China ang mga kanluraning bansa ay nagkaroon dito ng karapatan sa ilang mga teritoryo upang sila ay maghari at mangibabaw sa pagkontrol ng ekonomiya at sa pamumuhay ng mga tao dito. Ang Hongkong ay sa England, ang Kwantung ay sa Germany at sa France naman ay ang Kwangchow.

Mga Pangyayari sa Ikalawang Yugto ng Kolonyalismo at Imperyalismo

Ang mga Ingles sa Timog Asya

Marahil ay natatandaan mo na ang India ay nasa rehiyon ng Timog Asya. Itinuring na "*Crown Jewel*" o pinakamaningning na hiyas" sa lahat ng nasakop na bansa ng mga taga Great Britain o ng mga Ingles. Maraming isinagawa na pagbabago ang mga Ingles sa India tulad ng pagsasaayos ng mga tulay, daan kalsada. Pinagbuti ang sistema ng transportasyon, komunikasyon at itinuro nila ang kanilang wikang Ingles. Ipinagbawal o ipinatigil nila ang pagsasagawa ng Suttee, ito ay ang pagtalon ng babae sa bangkay ng asawa habang sinusunog. Sa mga mabuting nagawa ng mga Ingles o British sa India, ay naghari pa rin ang mataas na pagtingin sa sarili, umiral ang diskriminasyon o pagtatangi ng lahi sa pagitan nila at ng mga taga India kanilang kinontrol ang pamamahala sa ekonomiya ng bansa. Pilit nilang sinira ang mga produktong lokal sa pamamagitan ng pagpasok ng produktong Ingles. Mas tumaas ang kita ng mga Ingles kaysa sa mga mamamayan ng India.

Imperyalismo sa Africa

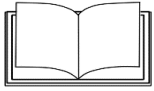
Si David Livingstone ay isang manggagamot na taga-Scotland, isang kristiyanong misyonero na nakarating sa Africa. Dahil sa kanya ay nagkaroon ng kaalaman at interes ang mga taga Europa sa Africa. Ang lugar na ito ay hindi gaanong kilala at pansin ng mga taga-kanluran dahil sa mahirap itong marating at mapanganib ang mga lugar nito. Ginalugad ni Livingstone ang Africa, pinag-aralan niya ang wika at pamumuhay ng mga katutubo dito.

Ang Africa na hindi gaanong kilala ay pinag-agawan ng mga Europeo sa panahon ng pananakop. Pinaghatian ang Africa ng mga Europeo. Nagkaroon ng interes ang mga Europeo sa Africa dahil sa mayaman ito sa ginto at sa mga alipin na ginawang kalakal. Sanhi ng kawalan ng lakas ang mga taga Africa ay hindi nila maipaglaban ang sarili at ang kanilang lupain.

Ang Pagpasok ng United States sa panahon ng Pananakop

Kilala ang Estados Unidos o USA bilang isang kapitalista at industriyalisadong bansa. Ginamit nito ang sistemang pamumuhunan upang makapasok sa iba't ibang lupain. Natatandaan mo pa ba kung paanong nakuha ng mga Amerikano ang Pilipinas? Nagtagumpay ang United States laban sa Spain kaya't nakuha nito ang pamamahala sa Guam, Puerto Rico at Pilipinas. Binili ng mga Amerikano ang bansa natin sa mga kastila. At pinamahalaan nila tayo sa mahabang panahon. Maraming pagbabago na isinagawa ang mga Amerikano sa mga bansa na kanilang nasakop. Ang mga bansa na kanilang nasakop at pinangalagaan ay nanatiling bukas para makakuha ng mga hilaw na materyales para sa paglago ng ekonomiya ng United State.





Pagyamanin

Marahil sa iyong pagbabasa ay iyong nalaman ang mga sanhi at mga kaganapan sa pagpapatuloy ng kolonyalismo at imperyalismo mula ika-18 hanggang ika-19 na siglo.

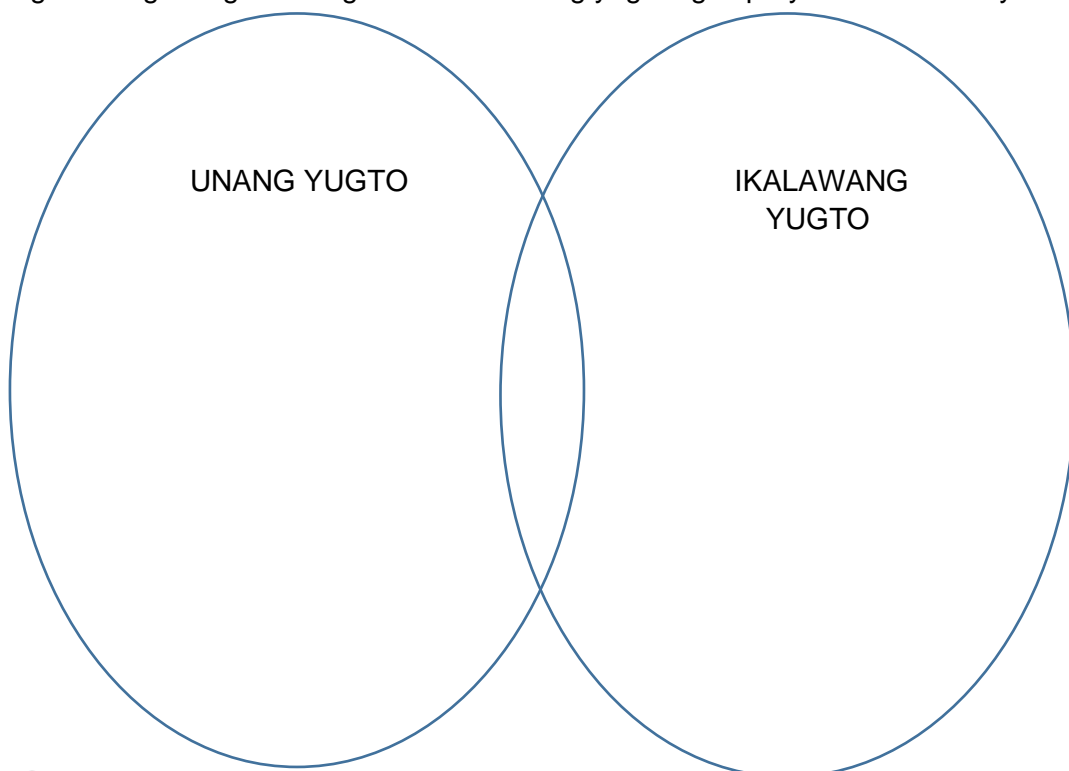
Gawain 4: Sounds like

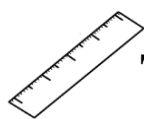
Alamin ang salitang tinutukoy sa bawat bilang. Isulat o ipaliwanag ang kahulugan nito sa sariling pangungusap.

1. Wyt man s ber dn _____
2. sphere of in flu wens _____
3. Im per yeah list mooo _____
4. Great Br 10 _____
5. Port 2 gal _____

Gawain 5: Venn Diagram

Paghambingin ang sanhi ng una at ikalawang yugto ng imperyalismo at kolonyalismo.





Tayahin

Lagyan ng tsek (✓) ang patlang bago ang bilang kung ang mga pahayag ay nagsasaad ng katotohanan at ekis (X) naman kung walang katotohanan .

- ____ 1. Ang mga kolonyang bansa ay ginawang bagsakan ng mga surplus o labis na produkto ng mga taga Europa.
- ____ 2. Ang mga hilaw na materyales ay nagmumula sa mga yamang likas na naging dahilan ng pananakop.
- ____ 3. Pinagtanim ng mga kanluranin ang mga taga Asya at Africa para sa mga produktong pangkalakal.
- ____ 4. Ang mga Amerikano ang may pinakamalawak na imperyo sa kasaysayan ng una at ikalawang yugto ng imperyalismo at kolonisasyon.
- ____ 5. Tuwiran ang pamamahala sa mga protektado o protectorate na bansa.
- ____ 6. Ang pangangalakal ng mga alipin ay nagmula sa Asya.
- ____ 7. Nakatulong ang mga Europeo na nanakop sa pag-unlad ng kultura ng kolonyang bansa.
- ____ 8. Sa bawat pananakop ay may mabuti at di mabuting epekto.
- ____ 9. May kaugnayan ang topograpiya ng Africa kung kayat hindi ito masyadong pansin noon ng mga taga Europa.
- ____ 10. Ang bansa na maraming nasasakupan ang higit na nagtataglay ng kapangyarihan at karangalan sa ikalawang yugto ng imperyalismo

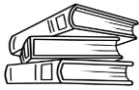


Karagdagang Gawain

Isulat sa patlang bago ang bilang ang letrang **P** - kung pampulitika , **PE** - kung pang-ekonomiya at **PK** - kung pangkultura ang epekto ng kolonyalismo at imperyalismo sa mga nasakop na bansa.

| | | |
|-------|-----|--|
| _____ | 1. | Pagkatuto ng wikang Ingles. |
| _____ | 2. | Nagkaroon ng sentralisadong pamahalaan. |
| _____ | 3. | Spheres of Influence |
| _____ | 4. | Ang mga kolonyang bansa ang pinagmulan ng mga hilaw na materyales. |
| _____ | 5. | Pag-unlad ng transportasyon at komunikasyon. |
| _____ | 6. | Ang mga kaugalian ay nahaluan ng kaisipang kanluranin. |
| _____ | 7. | Pagtatayo ng mga pabrika. |
| _____ | 8. | Pagkakaroon ng mga pinuno na galing sa mga mananakop na bansa. |
| _____ | 9. | Pagkakaayos ng mga tulay, daan at kalsada. |
| _____ | 10. | Pagtatayo ng mga simbahan. |





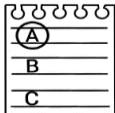
Sanggunian

Blando, Rosemarie C, Adelina A Sebastian, Angelo Espiritu, Erna C Golveque, August M Jamora, Regina Capua, Arni S Victor, and Sandra I Balgos. 2014. Araling Asyano: Araling panlipunan- Modyul para sa Mag-aaral. Edusources Publishing, Inc.

Blando, Rosemarie et al. 2014. Kasaysayan ng Daigdig Araling panlipunan- Modyul para sa Mag-aaral. Unang Edisyon.

Hango sa website:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Treasure_chest_with_gold_coins.svg



Susi sa Pagwawasto

| | | | |
|---|--|--|--|
| <p>Subukin</p> <p>1. A 2. D 3. C 4. C 5. D</p> | <p>Balikin</p> <p>1. Thomas Hobbes 2. John Locke 3. Baron de Montesquieu</p> | <p>Tuklasin</p> <p>1. Imperyalismo 2. Europe 3. Asyano 4. Africa</p> | <p>Tayahin</p> <p>1. ✓ 6. X 2. ✓ 7. X 3. X 8. ✓ 4. X 9. ✓ 5. X 10. ✓</p> |
| <p>Karagdagang Gawain</p> <p>1. PK 2. P 3. PE 4. PE 5. PE 6. PK 7. PE 8. P 9. PE 10. PK</p> | <p>Pagymanin</p> <p>1. White Man's Burden 2. Spheres of Influence 3. Imperyalismo 4. Great Britain 5. Portugal</p> | | |



Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Magdalena R. Tavarra
Tagasuri – Panloob: Aaron S. Enano
Tagaguhit: MA. Gwendelene J. Corañez
Tagapamahala:

Sheryll T. Gayola
Pangalawang Tagapamanihala
Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Tagapamanihala

Elisa O. Cerveza
Hepe – Curriculum Implementation Division
Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Pangalawang Tagapamanihala

Aaron S. Enano
Superbisor sa Araling Panlipunan

Ivy Coney A. Gamatero
Superbisor sa Learning Resource Management System

Catherine Paningbatan
Learning Resource Librarian

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Schools Division Office- Marikina City
Email Address: sdo.marikina@deped.gov.ph

191 Shoe Ave., Sta. Elena, Marikina City, 1800, Philippines